

ELS COMBREGANTS DE PRENAFETA (1561-1627)

Jaume TEIXIDÓ MONTALÀ

En realitzar un estudi sobre Prenafeta no podem deixar sense esmentar els lligams que la unien amb el Reial Monestir de Poblet. Els vincles s'inicien amb la donació de Berenguer de Puigverd, l'any 1271,¹ dels llocs de Prenafeta, Figuerola i Miramar al monestir, encara que aquest no en prengué la possessió efectiva fins al 1295.² Aquest territori arribarà, posteriorment, a formar una de les set baronies del monestir.³

Aquesta primera donació s'anà ampliant amb altres drets que foren concedits o comprats per Poblet. El 1367, el rei Pere el Cerimoniós concedí la plena jurisdicció sobre els llocs de Prenafeta, Figuerola i Miramar al cenobi. Més tard la corona es vengué la jurisdicció pública, civil i criminal de Prenafeta i Miramar. Fins que a principi del segle XV Poblet comprà a Joan de Vilafranca i als cònsols de Montblanc per 5.869 sous i 4 diners, el castell i el terme de Prenafeta que Montblanc tenia en nom del rei (segura-

1. FONT I RIUS, J.M.: *Cartas de población y franquicia de Cataluña*. Volum II, CSID, 1983.
DD.AA.: *Notes històriques de Figuerola del Camp*. Ajuntament de Figuerola del Camp, 1980.

2. ALTISENT, A.: *Història de Poblet*. Abadía de Poblet, 1974, pàg.139.

3. Les set baronies eren: l'Abadiat, les Garrigues, la Segarra, l'Urgell i Prenafeta a Catalunya; Quart i Aldaia a València.

ment es devia tractar d'algun dret particular).⁴ Les ordinacions d'aquestes poblacions foren escrites l'any 1459.⁵ D'aquesta manera s'arribà a l'època moderna en què el monestir tenia tots els drets sobre la població de Prenafeta.

El domini de les terres del terme era del monestir de Poblet i aquest cada cert temps feia una capbreuació. A causa d'aquest fet, es conserva un llevador que té com a subtítol: "Llevador del terme de Peñafreita i de ços adjaients tret del cabbreu de dit castell i terme i de ços confins i terratinents, fet en lo any 1607 (tret de dit cabbreu en lo any 1631)".⁶ En aquest llevador hi són anotades totes les terres —juntament amb el seu propietari— de la baronia. Estan separades per termes: Montornès, Prenafeta i Figuerola del Camp.

La part que correspon al terme de Prenafeta⁷ comença amb una declaració dels caps de casa domiciliats en el lloc, després capbreuen els terratinents no domiciliats (de Montblanc, Lilla...) i per últim confessen els propietaris habitants de Prenafeta (que són tractats de vassalls).

Les afrontacions del terme de Prenafeta són escrites en el capbreu, en la declaració de la Universitat: "Item denunciaren que lo terme de Peñafreita affronta de solixent ab lo terme de Barberà, ab la quadra de Figarola, de mitjorn ab lo terme de Valls i ab lo terme de Lilla, a solponent ab lo riu d'Anguera i de tremuntana ab lo terme de Barberà." Curiosament no esmenten el terme de Montornès.⁸ Però quan els terratinents d'aquest terme confessen sí que esmenten el terme de Prenafeta.⁹

A partir del buidatge dels llibres del compliment pasqual i dels llibres sacramentals donarem una visió de l'hàbitat de poblament de Prenafeta i com evolucionà. Utilitzarem el capbreu per saber l'extensió dels masos.

ELS LLIBRES SAGRAMENTALS

Hem realitzat un buidatge dels llibres sacramentals de la població de Prenafeta del període de 1579 (any d'inici dels llibres) fins al 1631 dels

4. Vegeu Altisent, obra cit. pàg. 381.

5. PALAU I DOLCET, A.: *Ordinacions de Prenafeta, Miramar, Figuerola i Montornès*. Montblanc, 1930.

6. El títol del llevador és: llevador de la baronia de Prenafeta del 1631.

7. Miramar hi va unit. La confessió de la universitat del lloc diu així "Item denuntiarem que lo dit lloch de Miramar està situat dins lo terme de Peñafreita".

8. Vegeu PORTA I BLANCH, J.: *Arreplec de dades per a la història de Barberà*. Ajuntament de Barberà de la Conca, 1984.

9. "Item que lo terme de Montornès affronta de solixent ab lo terme de Barberà i ab lo terme de Peñafreita, de mitjorn ab lo terme de Peñafreita, de solponent ab lo terme de Pinatell i de tremuntana ab lo terme de Barberà."

matrimonis, els baptismes i els òbits. Aquesta documentació es troba dintre dels llibres sacramentals de la parròquia de Figuerola del Camp¹⁰ a la qual pertanyia —eclesiàsticament— l'església de Sant Salvador de Prenafeta.

La informació que ens dóna aquest buidatge és minsa i algunes vegades poc fiable, doncs, pel que fa referència als baptismes i als matrimonis se'n localitzen pocs. No en canvi als òbits on es troben anotats en la seva totalitat. Aquesta mancança entre els baptismes i els matrimonis era causada —segurament— per les relacions que les famílies de Prenafeta tenien amb altres indrets de la rodalia.¹¹

Per aquest motiu hem buidat els llibres sacramentals de Barberà de la Conca, sense poder realitzar-ho amb els de Montblanc per haver desaparegut els llibres.

Hem localitzat onze matrimonis i dues benediccions. Vuit dels matrimonis es realitzen en els anys que transcorren des de 1579 a 1600 i els restants de 1601 a 1629. Tots els matrimonis tenen a un dels cònjuges natural o habitant de Prenafeta. En dues ocasions el marit és de Prenafeta i en vuit ho és la dona; en la restant ocasió tots dos són naturals del lloc. Es tracta de l'únic casament del qual tenim notícia d'entre membres dels masos.¹²

Els dos homes es casen amb dones naturals de Figuerola del Camp, per aquest motiu apareixen anotats en els llibres sacramentals. Normalment, el matrimoni es duia a terme a la parròquia de la noia. Dels marits de les dones, en sabem ben poca cosa; la localitat d'origen dels marits és pròxima a Prenafeta.¹³ Només en un cas el marit és de lluny; es tracta de Pere Pava, natural del regne de França.¹⁴ Dels onze matrimonis només tres restaran a Prenafeta (els dos homes i Pere Pava, casat amb una pubilla). En els llibres sacramentals de Barberà de la Conca hi han anotats dos casaments d'homes de Prenafeta, un dels quals es quedarà a viure a Barberà i l'altre viurà a Prenafeta; tots dos són membres de la família Porter.

10. Dipositats en l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona: Fons de Figuerola del Camp: caixa 4, núms. 1 i 2.

11. Per exemple: els Foguet amb l'ermita de Santa Anna de Montornès (parròquia de Barberà de la Conca) i els Sabater amb el monestir de Sant Francesc de Montblanc.

12. És el casament efectuat el 1604 entre Gabriel Porter (del mas d'en Porter) i Margarida Foguet (del mas d'en Foguet).

13. En tenim un de Montblanc, Figuerola del Camp, Vilallonga del Camp, Sarral, Blancafort i dos en què no s'hi menciona la localitat d'origen.

14. Per més informació sobre la immigració francesa a la Conca llegiu l'obra de V. GUAL: *La immigració occitana a la Catalunya Moderna (el cas de la Conca de Barberà)*. Episodis de la història núm. 286. Rafel Dalmau Editor. Barcelona, 1991.

El nombre de baptismes anotats entre 1579 i 1631 és de vint-i-dos. De 1579 a 1600 el nombre és molt migrat, només cinc; la resta es troba en el període de 1601 a 1631. Per cognoms tenim els següents: Plana (7), Porter (3), Barril (2), Sabater (1), Riera (1),¹⁵ Pava (5) i Foguet (3). Per sexes tenim deu nens i dotze nenes.

En els llibres de baptismes de Barberà de la Conca, hi consten anotats set baptismes de nens de Prenafeta; un de la família Barril i sis de la família Foguet. Sis dels baptismes corresponen al període de 1601-1631 i un a l'anterior. Per sexes són quatre nens i tres nenes.

El llibre que podem considerar més complet és el d'òbits. Hi trobem consignats trenta-cinc morts, gairebé, una per any. Dividint-lo en dos períodes, constatem que en el primer període (1579-1600) hi ha dinou morts i en el segon (1601-1631) n'hi ha setze. Cal dir que no apuntaven els albats.¹⁶

Per sexes hi ha divuit homes i disset dones. La diferència és mínima. Tot i que, en el compliment pasqual, hi apareixen anotats més homes que dones, aquest fet el provoca el major nombre de mossos i de pastors (bovers i pastors d'ovelles).

Quinze homes són naturals de Prenafeta (els seus cognoms coincideixen amb els noms dels masos) i tres estrangers. D'aquests tres: un era natural de la Guàrdia dels Prats i els altres dos ho eren del regne de França (un pastor i un mosso).¹⁷ Quant a les dones quinze, eren de Prenafeta, una de Barberà de la Conca (que treballava com a minyona al mas d'en Foguet) i l'altra de qui no es menciona d'on venia (era la muller del masover del mas d'en Besant).

De les trenta-cinc morts consignades, només en tres coneixem les causes de la defunció. Una, produïda per fets violents, i les altres dues, de forma fortuïta, que són:

1582. Pere Plana del mas, "morir d'un colp de pedrenyal lo qual fonch robat al pasant del torent al tosal de la sequera en lo mateix terme de Prenafeta y ne nafraren los l.altres dos d'altres que venien ab sa companyia".

1587. Margarida muller de Simó Foguet, "morir d'una caiguda de mula a l'Espluga de Francolí".

15. Era fill del matrimoni entre Rafel Riera i Jerònima Barril (es casaren el 1599) i es van quedar uns tres anys a viure al mas d'en Barril.

16. V. Gual en la seva obra: *La família moderna a la Conca de Barberà*. Diputació de Tarragona 1993. Dóna al nom d'albats a minyons que tenien fins a 13 anys.

17. Un va morir al mas d'en Foguet i l'altre al mas d'en Sabater.

1589. Pere Conti del regne de França, mosso del mas d'en Sabater, “morir d’una cossa que li donà una mula”.

De la lectura de les diferents partides d’òbits podem determinar el lloc on volien ésser enterrats i la quantitat de morts de cada mas:

-Mas d’en Sabater: dos homes. Volien ser enterrats al monestir de Sant Francesc de Montblanc.¹⁸

-Mas d’en Plana: quatre homes i dues dones.¹⁹

-Mas d’en Besant: una dona.

-Mas d’en Foguet: sis homes i cinc dones. Sepultura a la capella de Santa Anna del terme de Montornès.

-Mas d’en Barril: un home i una dona. Sepultura a l’església de Sant Salvador de Prenafeta.

-Mas d’en Magraner: dues dones.²⁰

-Mas d’en Porter: tres homes i tres dones. Sepultura a l’església de Sant Salvador de Prenafeta.

Dels set masos tenim notícies d’on desitjaven rebre sepultura. Tres ho volen fer a l’església de Prenafeta, tres més a Montblanc i un a la capella de Santa Anna del terme de Montornès.²¹ Aquests fet demostra els vincles de les famílies de Prenafeta amb altres indrets propers al terme.

En el llibre d’òbits de Barberà de la Conca, s’hi consignen dues morts de persones de Prenafeta, totes dues del mas d’en Foguet (un home i una dona). L’home morí l’any 1615 de manera violenta, “lo mataren los bandolers”.

EL COMPLIMENT PASQUAL

Mitjançant el buidatge del compliment pasqual de Prenafeta del període de 1561 a 1627²² podem donar unes dades del nombre de combregants

18. En el testament de Pau Sabater (1610) aquest vol que l’enterrin al monestir de Sant Francesc de Montblanc en el “vas de mons antipassats” i demana que el vesteixin amb l’hàbit de Sant Francesc.

19. En diferents testaments de la família Plana, aquesta demana que la soterrin a l’església de Sant Salvador de Prenafeta.

20. Els habitants del mas d’en Magraner com els del mas d’en Besant volien ser enterrats al “monestir de Jesús de Montblanc”. Segurament es devia tractar d’alguna capella amb el nom de Jesús i situada dins d’un convent de Montblanc.

21. PORTA I BLANC, J. (obra cit.). A la pàgina 391 menciona (copiant una llibreta de Santa Anna): “Que una sepultura que hi ha en la iglésia de dita hermita de Santa Anna és del mas d’en Foguet” i ens informa en quin lloc estava situada “com estava tant cerca de l’altar”. Per més informació sobre Montornès, vegeu: PLAZA I ARQUÉ, C.: *Història de Barberà a través dels seus noms*. Diputació de Tarragona, 1990.

22. Hi manquen els següents anys: 1562-1566, 1578-1582, 1598, 1611, 1621-1623 i 1625.

dels masos.²³ A aquest nombre, hi faltaran els minyons que encara no podien combregar, és a dir, que no havien celebrat la primera comunió.²⁴

Per facilitar l'explicació ho hem dividit en dècades i en dues classes d'habitants que són les següents:

-Membres de les unitats familiars dels masos (propietaris, mullers, fills...).

-Jornalers (bovers, mossos...).

El primer grup és un nucli estable de població que residia al lloc. El segon grup és un nucli de residents no arrelat, és a dir, hi residien pel seu treball i gairebé sempre es quedaven al terme per espai d'un o dos anys (el major nombre d'aquests) i escasses vegades hi tenien una estada superior.²⁵ La mitjana de combregants del primer grup se situa entre les vint-i-una i les vint-i-dues persones, la dels jornalers és de entre set i vuit persones. La mitjana total del nombre de combregants per any s'acosta a les trenta persones.²⁶

COMBREGANTS

Dècades	Familiars	Jornalers
1560	19	6
1570	24	7
1580	23	10
1590	24	6
1600	21-22	7
1610	18	10
1620	20	6
Mitjanes totals	21-22	7-8

El primer grup, el dividirem en tres etapes. La primera que comença l'any 1561 i arriba fins a l'any 1573 en què el nombre de combregants

23. Sobre el poblament dispers de la Conca, vegeu: GRAU I PUJOL, J.M.: *Població i lluita contra la mort a Montblanc (s. XVIII)*. Diputació de Tarragona, 1990, pàg. 23-24, i del mateix autor: "El terme de Montblanc" a *Recull Ignasi Mallol i Casanoves (1892-1940)*. Estació de Recerca Bibliogràfica i Documental Margalló del Balcó, Tarragona, 1991, pàg.123-138.

24. Vegeu GUAL I VILÀ, V.: *La família moderna ...*

25. El cas més rellevant és el de Pau Lapeira que estigué com a pastor del mas d'en Porter durant dotze anys, amb interrupcions entre 1603 i 1619.

26. Les mitjanes s'han extret de sumar el nombre total de combregants i dividir-lo pel nombre d'anys buidats (són cinquanta-un anys).

s'acosta molt a les vint-i-una persones. No hi ha grans fluctuacions, és a dir, aquest nombre es manté estable durant tots aquests anys. És una època en què en el Principat hi hagué pesta.²⁷ La segona etapa va des de 1574 a 1596; és quan trobem un major nombre de persones esmentades en el compliment pasqual. Devien ser anys de prosperitat per als masos; cal dir que alguns anys el nombre de combregants baixa d'una manera forta (vint-i-sis l'any 1586 i vint el 1587). Aquest fet, segurament, era causat per la crisi de subsistència. Per últim, la tercera etapa és on trobem un menor nombre de combregants.²⁸ En la dècada de 1610 gairebé la meitat dels habitants dels quals tenim constància vivien en dos masos: mas d'en Foguet i mas d'en Porter.

El segon grup es tracta d'una població flotant, és a dir, són persones que residien poc temps en el lloc, normalment per motius de feina. Eren jornalers (mossos, bovers, pastors...) contractats pels propietaris dels masos per treballar les seves terres. Els contractes es devien fer de paraula i, probablement, consistien en la manutenció del treballador i un sou en diners.²⁹ És un grup que té fortes fluctuacions a causa de la necessitat que d'ells tenien. En tot el període estudiat s'observen pujades i baixades molt accentuades. En la major part de les dècades la mitjana es mou entre les sis i les set persones, menys en dues (1580 i 1610) en què el nombre de jornalers arriba a les deu persones.

En una visió de conjunt —és a dir, sense tenir en compte els dos grups amb què hem dividit els combregants dels masos de Prenafeta—, podem distingir els següents períodes: un primer, que agafaria la primera dècada de la qual tenim notícies (1560), en què el nombre de combregants dels masos es troba per sota de la mitjana global; el segon, que comprèn des de 1570 a 1599, en què s'assoleix el màxim nombre de combregants; i el tercer, que va del 1600 fins al final, en què el nombre d'individus va disminuint a mesura que avancen les dècades.

ELS MASOS

Basarem l'explicació d'aquest apartat a partir dels llibres del compliment pasqual, dels manuals notarials de la rectoria de Figuerola del Camp i del llevador de la baronia de Prenafeta de 1631.³⁰

27. VILAR, P.: *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Volum II. Barcelona, 1988. Explica l'existència de la pesta del 1558 al 1570, després del 1580 i el 1589.

28. GUAL I VILÀ, V.: *Vida i mort a la Conca de Barberà a l'Edat Moderna (Rocafort de Queralt s. XVI-XVIII)*. Diputació de Tarragona, 1988. Comenta que la pesta de 1589-92 no afectà la contrada.

29. Sobre la diferent interpretació del salari i la manutenció dels mossos, vegeu TERRADES, I.: *El món històric de les masies. Conjetures generals i casos particulars*. Curial. Barcelona, 1984.

30. AHAT: Fons de Figuerola del Camp; caixa 6 núm. 30.

La primera font ens servirà per esbrinar la quantitat de persones³¹ que vivien als masos, els oficis que tenien, l'estructura i les oscil·lacions del nombre d'individus que habitaven els masos. Mitjançant els manuals notariais podrem donar notícies de la transmissió de la propietat de la terra, les deixes testamentàries als fills, inventaris de masos... Cal dir que les informacions que aporten els manuals notariais és migrada. Segurament, moltes actes notariais, les devien realitzar a poblacions veïnes (Montblanc, Barberà de la Conca...). Per últim, el capbreu ens donarà informació sobre l'extensió dels masos per poder establir una relació entre superfície i major nombre de combregants d'aquests.

En el fogatge de 1553, Prenafeta constava de set focs que eren: Antoni Besant, Pere Magraner, Simó Foguet, Miquel Barril, Pere Plana i Gabriel Porter.³² Aquests set focs representaven set masos el nom dels quals sempre és el cognom del propietari del mas.

MAS D'EN BARRIL

Aquest mas romandrà habitat durant tot el període d'estudi, encara que perdrà el seu nom per extingir-se la branca masculina de la família Barril. El mas a partir de 1608 s'anomena mas d'en Pava a causa del casament de Pere Pava³³ amb la pubilla del mas, Margarida Barril.

Segons el llevantador de 1631 tenia una extensió de terreny de divuit jornals i mig.³⁴ També posseïen una casa enderrocada en "lo lloc de Prenafeta". Era el mas més petit, amb diferència, de Prenafeta. Segurament per aquest motiu el nombre de combregants és molt petit, ratlla la mitjana de les tres persones. Només en els primers anys del segle XVII puja una mica i se situa en els quatre combregants. El 1626-27 la mitjana és de nou persones.³⁵

31. Sempre ens referirem a persones que hagin celebrat la primera comunió. Per aquest fet no podem parlar mai de nombre d'habitants en termes absoluts.

32. IGLÉSIES, J.: *El Fogatge de 1553*. Volum I, II. Fundació Salvador Vives Casajuana. Barcelona, 1979 i 1981

33. Casament efectuat l'any 1600. Pere Pava era natural del regne de França i havia estat durant els anys 1597 i 1599 mossò del mas d'en Foguet.

34. Distribuïts en nou parcel·les. Per cultius tenim: vuit jornals de terra campa (sembradura), dos jornals i mig de vinya, tres de bosc, mig jornal d'horta i quatre jornals i mig sense mencionar el tipus de cultiu.

35. Els nou combregants eren: Pere Pava, Margarida (muller), Pere (fill), Elisabet (muller), Joan, Lluís i Antoni (fills), Pere (oncle) i Gabriel (fadrí).

La petita extensió del mas no permetia poder llogar jornalers per ajudar-los en les feines del camp. Les terres eren conreades per membres de la família i només un any (1606) hi trobem anotat un mosso.

El primer propietari del mas del qual tenim notícia és Miquel Barril, a la seva mort, la propietat, la rebé el seu fill Pere Barril. Aquest va donar el mas a la seva filla Margarida casada amb Pere Pava.

MAS D'EN BESANT

El mas tenia una extensió de vuitanta-cinc jornals i formava part de les propietats del mas d'en Sabater. L'anomenaven mas d'en Besant o mas d'en Sabater dit "lo frare" l'any 1631.

El mas només apareix habitat en dos períodes: des del 1561 fins al 1577 per membres de la família Besant, i del 1612 fins al 1624 per masovers. La mitjana de combregants en el primer període és de quatre i en el segon disminueix a tres. La major part dels habitants del mas són persones de les famílies que l'habitaven. El nombre de jornalers és molt petit (no arriba a un jornalero en els anys que està habitat).

La propietat del mas l'any 1561 era d'Antoni Besant (batlle de Prenafeta en aquesta data). Mort aquest, la propietat, l'heretà el seu nét Antoni i aquest, segurament, a final del segle XVI, el vengué a Andreu Sabater del mas d'en Sabater. En el seu testament (1603) el deixà a un fill cabaler dit Antoni Joan Sabater.³⁶ Aquest com a propietari l'arrendarà per dos anys (1612-13) a Antoni Cendrós (pagès de Vila-rodona) pel preu de quaranta-vuit lliures.³⁷ A partir de 1615 el mas torna a ser arrendat a diversos masovers. Segurament Antoni Joan Sabater degué morir sense descendència pels vols de la dècada de 1610 i la propietat del mas tornà a l'hereu del mas d'en Sabater, ja que, en el llevador de 1631, forma part de dit mas.

MAS D'EN FOGUET

Aquest era el mas que tenia una major extensió de terreny, gairebé triplicava en extensió el segon mas més gran (que era el mas d'en Sabater,

36. En el testament d'Andreu Sabater de l'any 1603, deixà al seu fill Antoni Joan, en temps de núpcies, el mas d'en Besant (casa i terres). Menys dues parades d'horta de dit mas que són per a l'hereu del mas d'en Sabater. Per més informació sobre herència i família, vegeu: BARRERA GONZÁLEZ, A.: *Casa, herència y família en la Catalunya rural*. Alianza Universidad. Madrid, 1990, i FERRER ALÒS, Ll. (coord.): *La família rural*. Eumo, 1994.

37. Juntament amb el pacte de què "aje de sembrar y cultivar dita heretat y les plantes gordar y mantenir tot a estil de bon pagès".

aquest sense comptar el mas d'en Besant). Posseïa quatre-cents jornals de terra.³⁸ Només amb el mas i les terres que l'envoltaven (cent cinquanta jornals) ja era més gran que els altres masos.

La mitjana de combregants és la major que es troba en el terme. Es mou entre les set i les vuit persones. Però cal diferenciar dues etapes: l'una, que va des del 1561 fins al 1597 en què es troba un major nombre de combregants de la família Foguet, i la segona (1599-1627), en què el nombre és similar entre jornalers i familiars. El nombre de membres de la unitat familiar minvarà a mesura que avanci el segle XVII. Cal dir que els jornalers (sobretot mossos i bovers) gairebé sempre són presents en els anys que comprèn el compliment pasqual.³⁹ Encara que hi ha anys que no n'hi trobem cap (1590-91 i 1594-96).

Aquest gran nombre de jornalers presents en el mas era a causa de la quantitat de terra que tenien. Es necessitava un nombre adequat de treballadors per poder tirar endavant el mas (sembrar, recol·lecció...). Les pujades i les baixades d'aquest nombre es devia a males collites o a èpoques de crisi en què no necessitaven contractar-los.

El traspàs de la propietat del mas segueix les pautes de primogenitura, és a dir, d'hereus (barons). Aquest fet és típic de les famílies troncales, l'hereu ho rep tot i els altres germans (juntament amb l'hereu) es parteixen, en parts iguals, una quarta part de l'herència. El primer propietari que coneixem és Simó Foguet, que deixà el mas al seu fill Lluís. Mort aquest sense descendència la propietat anà a les mans d'un germà seu, Pere Foguet. A la seva mort (1603) traspassà la propietat al seu fill gran Francesc; aquest morí el 1606. El nou propietari fou un germà seu, Lluís. A partir de 1616 el propietari és Pere Foguet (germà de Francesc i de Lluís).

MAS D'EN MAGRANER

És el mas del qual disposem de menys informació. No surt anotat en el llevador de la baronia.

El mas està habitat en dues etapes: del 1561 al 1585 i del 1596 al 1601. La mitjana d'habitants es troba entre dues i tres persones. En tots els anys que està habitat, la família que hi resideix —Magraner— és la propietària del mas. Només es menciona un jornalero durant dos anys

38. La terra, la tenia en: 280 jornals en el terme de Prenafeta i 139 jornals i mig en el terme de Montornès (juntament amb una casa derruïda).

39. Els anys que hi ha un major nombre de jornalers són: 1583 amb vuit i 1616 amb set.

(1596-97). La qual cosa fa pensar que es tractava d'un mas de petites dimensions.

El 1561 la propietat del mas era de Pere Magraner. Ell, juntament amb la seva família, emigrà l'any 1586. Els Magraner no tornaren al mas fins a l'any 1596, essent amo un fill de Pere Magraner. Aquest fill i la seva muller s'hi quedaren a viure fins al 1601. A partir d'aquesta data el mas Magraner desapareix del compliment pasqual i no es torna a mencionar més.

MAS D'EN PLANA

El mas d'en Plana és un mas petit (en relació amb els altres masos); segons el llevador tenia setanta-tres jornals i mig de terra dividits en vint-i-vuit parcel·les (set d'aquestes eren horts petits), a més d'una casa derruïda en "lo lloc de Prenafeta". Era el segon mas en menor extensió de terreny.

Sempre estarà habitat per membres de la família Plana. La mitjana de combregants és de quatre persones i es mantindrà durant tot el període sense fortes oscil·lacions. La major part dels combregants són membres del nucli familiar. El nombre de jornalers és petit, no arriba a un per any. Encara que hi trobem un bon nombre de bovers i de pastors, aquest fet indica que devien tenir un ramat d'ovelles o de bous. Aquesta ramaderia era un complement de l'agricultura.

El primer propietari que coneixem del mas era Pere Plana casat amb Magdalena. A la seva mort, trobem al capdavant del mas la seva vídua (com a usufructuària dels seus béns), ja que s'havia mort l'hereu del matrimoni. L'any 1587, Magdalena arrenda el mas a dos fills cabalers seus⁴⁰ perquè el seu nét i hereu Pere devia ser petit. Morta Magdalena, l'amo del mas fou el seu nét Pere Plana.

MAS D'EN PORTER

L'extensió de terreny que té el mas d'en Porter és de cent vint-i-un jornals i mig, repartits en vint-i-cinc parcel·les. A més de tenir una casa derruïda en "lo lloc de Prenafeta".

La mitjana de combregants del mas no arriba a sis persones l'any. El major nombre pertany a la unitat familiar i és poc nombrosa la presència de

40. L'arrendament té un termini de sis anys en el qual s'especifica que els dos germans (Antoni i Gabriel Plana) hauran de tenir alimentats, vestits i calçats la seva mare i l'hereu. Els dos germans han de partir-se el fruit de l'arrendament. En aquest punt s'indiquen els cultius que tenia el mas: cereals (blat, ordí, sègol, civada, espelta i mill), oliveres, cànem i vinya.

jornalers, encara que en el segle XVII augmentaran considerablement.⁴¹ Gairebé trobem un nombre igual de mossos que de pastors i bovers; aquest fet comporta que segurament devien tenir un ramat.

Gabriel Porter era el propietari del mas l'any 1561. En els capítols matrimonials (1592) del seu nét Gabriel Porter (fill de Joan, difunt, i de Jerònima) i Caterina Balanyà de Figuerola del Camp, l'avi l'anomena hereu del mas.⁴² A la mort de l'avi (1593) rebrà totes les propietats del mas i serà el propietari fins passat el 1627.

MAS D'EN SABATER

En el llevador de la baronia de Prenafeta, el mas té una extensió de dos-cents deu jornals (cent vint-i-cinc del mas d'en Sabater i vuitanta-cinc del mas d'en Besant), dividit en vint-i-una parcel·les. Era la segona propietat més gran del terme, el mas i les terres del seu voltant ocupaven quaranta jornals (dintre d'aquesta extensió hi havia una devesa).

La mitjana de combregants se situa entre sis i set persones. Fins a l'any 1577 el nombre de jornalers i membres de la família és similar. A partir d'aquesta data el nucli familiar augmenta i es manté la quantitat de bracers. La xifra major de combregants correspon al període de 1583 a 1610. A partir de 1611 el nombre de combregants disminueix, segurament a causa de l'emigració de la família Sabater, i es van fer càrrec del mas uns masovers. Els jornalers que hi residien, majoritàriament, eren pastors i mossos, la qual cosa indica la presència de ramats.

El propietari del mas l'any 1561 era Andreu Sabater, a la seva mort, la propietat passà a les mans d'un fill seu, també anomenat Andreu Sabater. Pel testament d'aquest (1603) podem deduir que es tractava d'un dels masos més rics de Prenafeta.⁴³ El seu hereu serà Pau Sabater que morirà l'any 1610, i després els seus marmessors fan un inventari del mas. Per aquest inventari sabem que el mas estava envoltat de tres corrals, un pati o baluard, una pallissa (amb 200 cavallons de palla) i un paller, un molí d'oli i una botiga

41. Els anys amb major presència de jornalers són: 1613 (amb sis), 1615 i 1618 (amb cinc cada un).

42. Li dona la casa, el corral, l'era i totes les terres i les possessions que té sobre la casa o sobre el camí a la part de Lilla, juntament amb la meitat de la vinya, però ha de pagar el dot de Margarida Porter (filla de Gabriel, avi) i mantenir la seva mare (Jerònima).

43. Cal destacar les seves deixes: a la seva muller Àngela, li deixa una de les dues cases que té a Montblanc (carrer del Ribera), a banda de fer-la usufructuària dels seus béns, i, als fills, els hi deixa: a Antoni Joan el mas d'en Besant i un parell de bous; a Jaume, 200 lliures; a les seves filles Esperança, Elisabet i Cecília, 300 lliures a cada una. Nomena hereu el seu fill Pau. Per un inventari de la Conca, vegeu GUAL I VILÀ, V.: "Un inventari de Pira" a *Missiva* núm. 8.

de fusteria. En el corral dels bous hi havia tres bous per llaurar i en el galliner, sis gallines i un gall. Dins la casa, s'hi troba l'estable amb tres mules velles, la botiga del blat, el celler, la cuina, diverses cambres i la golfa.⁴⁴

En una cambra, dins d'una llibreta, hi tenien anotats els censals creats. Eren dinou censals⁴⁵ amb un valor de 793 lliures (en dos censals hi manca la quantitat i la pensió) i rebia de pensió anyal 25 lliures. A la mort de Pau Sabater heretà el mas el seu germà Jaume Sabater que emigrà amb la família, deixant el mas a les mans de masovers.

CONCLUSIONS

Prenafeta és l'única població de la Conca de Barberà que té un hàbitat de poblament dispers articulat al voltant dels masos. Els habitants del lloc canvien el seu emplaçament originari a final del segle XV per establir-se al peu de la muntanya. El llevador de la baronia informa que tres famílies (Porter, Plana i Pava/Barril) encara posseïen cases enrunades a l'antic emplaçament de la població. També dóna a conèixer que la família Foguet tenia una casa enderrocada, juntament amb trenta jornals de terra, al terme de Montornès.

La fórmula d'heretament dels masos segueix les directrius de les famílies troncales, és a dir, l'hereu aconseguia la propietat. Els altres fills emigraven cap a una altra població i si es quedaven en el mas restaven solters. En poques ocasions trobem fills cabalers casats habitants del mas i si hi estaven era perquè l'hereu era menor.

La població de Prenafeta no augmenta del 1561 al 1627, tot i tenir una certa pujada a final del segle XVI. Cal dir que el sistema agrícola, que és dominat per la masia, difícilment absorbeix tot augment de població. Fins i tot desapareix un mas (mas d'en Magraner) i un altre (mas d'en Besant) és comprat pel mas d'en Sabater. Al final del període no només no puja el nombre de combregants sinó que disminueix en un mas el lloc de Prenafeta.

La base de l'economia dels masos era l'agricultura (vinya, oliveres, cànem i, sobretot, cereals) i la ramaderia. No hem trobat constància de ramats, però la gran quantitat de bovers i de pastors que surten mencionats

44. A la golfa, hi tenien: 28 quarteres i mitja d'espelta espriua, 2 quarteres de guixes, 8 quarteres i 1 quartans de blat vell, 2 quarteres de blat ordiós, 8 quarteres de civada, 19 quarteres d'ordi, 20 quarteres de civada espriua, 4 quarteres de mill i 3 quarteres 2 quartans de faves.

45. Les pensions dels censals, les pagaven persones de: Montblanc (7), Valls (2) i una de Fullea, Barberà de la Conca, Prenafeta (Gabriel Porter) i Cabra del Camp. De sis no es menciona qui ho paga.

en el compliment pasqual ho deixen entreveure. També podia ser que pertanyessin a Poblet, ja que el monestir tenia caps de bestiar que pasturaven en els seus dominis.

APÈNDIX

DOCUMENT 1

Hi trobarem buidats tres anys del compliment pasqual. Aquests tres anys són: 1576, 1600 i 1624.

L'ordre d'anotació dels diferents membres dels masos és el següent: propietari, la seva muller, els fills (de més gran a més petit, començant sempre pels homes), els altres membres de la família (cosins, oncles...) i per últim els jornalers.

Compliment pasqual de 1576

AHAT: Fons de Figuerola del Camp; caixa 3, núm. 42.

Mas d'en Barril

- Miquel Barril
- La seva muller
- Pere, fill
- Jerònima, filla

Mas d'en Besant

- Elisabet⁴⁶
- Jerònima, jove vídua
- Antoni Besant, fill
- La muller d'Antoni Besant
- Un pastor

Mas d'en Magraner

- La vídua Magraner
- El seu fill

Mas d'en Foguet

- Simó Foguet
- Margarida, muller
- Margarida Gavalda, vídua
- Lluís, fill
- Pere, fill
- Simó, fill
- Bertomeu, fill
- Guillem, pastor
- Joan, mosso

Mas d'en Plana

- Pere Plana
- Magdalena, muller
- Pere, fill
- Antoni, fill
- Joan Mameg, mosso
- Un pastor

46. Vídua d'Antoni Besant.

Mas d'en Sabater

- Andreu Sabater
- Àngela, muller
- Arnau Barta, mosso
- Margarida Balaguer, mossa
- Bernat, mosso

Compliment pasqual de 1600

AHAT: Fons de Figuerola del Camp; caixa 4, núm. 1

Mas d'en Magraner

- Pere Magraner
- La seva muller
- La muller d'Antoni

Mas d'en Barril

- Pere Barril
- Jerònima, muller
- Margarida, filla

Mas d'en Foguet

- Pere Foguet
- Caterina, muller
- Joana Foguet
- Arnau Sastre, pastor
- Pere Pau, mosso
- Joan Andreu, mosso

Mas d'en Sabater

- Andreu Sabater
- Àngela, muller
- Pau, fill
- Jaume, fill estudiant
- Jerònima, filla

Mas d'en Plana

- Pere Plana
- Antoni, oncle de Pere
- La muller d'Antoni
- Joana, sogra d'Antoni
- Ramon Marquet, mosso

Mas d'en Porter

- Jerònima Porter⁴⁷
- Gabriel Porter, fill
- Pere, fill
- Josep, fill
- Margarida Porter, vídua
- Pau Torat, pastor

47. Vídua de Joan Porter.

Compliment pasqual de 1624

AHAT: Fons de Figuerola del Camp; caixa 4, núm. 2

Mas d'en Foguet

- Pere Foguet
- Eulàlia, muller
- Simó Foguet
- Lluís Foguet
- Coloma Foguet
- Jerònima Foguet
- Joan Roset, bover

Mas d'en Besant

- Francesc Torrent⁴⁸
- La seva muller
- Pere Montalvà, mosso

Mas d'en Porter

- Gabriel Porter
- Margarida, muller
- Josep, mosso
- Pau Lapeira, pastor

Mas d'en Pava⁴⁹

- Pere Pava
- Margarida, muller
- Pere, fill
- Elisabet, muller

Mas d'en Sabater

- Joan Aran⁵⁰
- Anna
- Quitèria, filla
- Jacint, mosso

Mas d'en Plana

- Elisabet Plana
- Pere Plana, fill
- Francesc, mosso

48. Era masover del mas.

49. Fins al 1608 era conegut amb el nom de mas d'en Barril.

50. Eren masovers del mas.

DOCUMENT 2

Anotacions dels llibres sacramentals de les parròquies de Figuerola del Camp i de Barberà de la Conca, referents a Prenafeta.

Figuerola del Camp

AHAT (caixa 4, núm. 1): Llibre de matrimonis, baptismes i òbits.

Matrimonis (1579-1600)

- 1586 -Benedicció del matrimoni entre Lluís Foguet (resident a Montblanc) i Caterina Porter (filla de Gabriel i Margarida de Prenafeta)
- 1588 -Casament entre Gabriel Plana (mas d'en Plana) i Coloma de Figuerola del Camp.
-Benedicció del matrimoni entre Gabriel Plana (fill de Pere i Magdalena de Prenafeta) i Paula Güell de Figuerola del Camp.
-Casament entre Pere Avià de Montblanc i Elisabet Porter (filla de Gabriel) de Prenafeta.
- 1592 -Casament entre Gabriel Porter de Prenafeta i Caterina Balanyà de Figuerola del Camp.
-Casament entre Francesc Balanyà de Figuerola del Camp i Jerònima Porter (filla de Gabriel) de Prenafeta.
- 1595 -Casament de Pere Plana (del mas d'en Plana de Vilallonga del Camp) i Magdalena Sabater de Prenafeta.
-Casament entre Pere Bagà i Àngela Foguet de Prenafeta.
- 1599 -Casament entre Rafel Riera (vidu) i Jerònima Barril de Prenafeta.
-Casament entre Pere Pava del regne de França i Margarida Barril de Prenafeta.

Baptismes (1579-1600)

- 1580 -Pere Plana (fill de Pere i Elisabet de Prenafeta).
- 1583 -Josep Porter (fill de Gabriel i Margarida).
-Caterina Barril (filla de Pere i Jerònima).
- 1587 -Jerònima Porter (filla de Joan i Jerònima).
- 1594 -Caterina Cecília Sabater (filla d'Andreu i Àngela).

Òbits (1579-1600)

- 1581 -Pere Plana de Prenafeta.
-Marianna Besant (mas d'en Besant).
- 1582 -Pere Plana del mas d'en Plana.
-Francesc Foguet del mas d'en Foguet (vol ser soterrat a la capella de santa Anna de Montornès).
- 1583 -Bernat, pastor del regne de França (vivía al mas d'en Foguet).
-Miquel Barril (enterrat a l'església de Prenafeta).
-Tecla, vídua de Pere Plana.
- 1584 -Caterina Magraner, vídua.
-Tomasa Magraner, del mas d'en Magraner.
- 1586 -Joan Porter fill de Gabriel del Mas.
- 1587 -Margarida muller de Simó Foguet (enterrada a la capella de Santa Anna).
-Simó Foguet (enterrat a la capella de Santa Anna).
- 1589 -Pere Conti, del regne de França, mosso d'en Sabater.
- 1593 -Gabriel Porter (enterrat a l'església de Prenafeta).
-Caterina Porter, germana de Francesc Balanyà.
- 1594 -Margarida Foguet (soterrada a la capella de Santa Anna).
-Jerònima de Barberà, minyona del mas d'en Foguet (enterrada a Barberà de la Conca).
- 1595 -Andreu Sabater, fadrí (soterrat al monestir de Sant Francesc de Montblanc).
- 1597 -Magdalena Plana, del mas d'en Plana.

AHAT (caixa 4, núm. 2): Llibre de matrimonis, baptismes i òbits

Matrimonis (1601-1629)

- 1603 -Casament entre Pere Martí (teixidor de llana de Sarral) i Jerònima Sabater (filla d'Andreu i Àngela).
- 1604 -Casament entre Gabriel Porter (fill de Pere i Jerònima) del mas d'en Porter i Margarida Foguet (filla de Pere i Caterina) del mas d'en Foguet.
- 1623 -Casament entre Francesc Castelló (pagès de Blancafort) i Maria Pava (filla de Pere) de Prenafeta.

Baptismes (1601-1631)

- 1601 -Antoni Joan Riera (fill de Rafel).

- Àngela Pava (filla de Pere i Margarida).
- Pere Miquel Plana (filla de Pere i Elisabet).
- 1603 -Coloma Elisabet Plana (filla de Pere i Elisabet).
- 1604 -Joan Pava (fill de Pere i Margarida).
- 1606 -Marianna Plana (filla de Pere i Elisabet).
- Lluís Pava (fill de Pere i Margarida).
- 1608 -Pere Jacint Barril (fill de Pere i Caterina).
- Àngela Esperança Plana (filla de Pere i Elisabet).
- 1609 -Antoni Pau Pava (fill de Pere i Margarida).
- 1610 -Marta Maria Margarida Plana (filla de Pere i Elisabet).
- 1612 -Jaume Joan Plana (fill de Pere i Elisabet).
- 1617 -Magdalena Margarida Foguet (filla de Pere i Eulàlia).
- 1619 -Maria Anna Apolònia Eulàlia Foguet (filla de Pere i Eulàlia).
- 1626 -Pere Isidre Foguet (fill de Pere i Eulàlia).
- 1628 -Anna Jerònima Maria Pava (filla de Pere, pagès, i Elisabet).
- 1629 -Elisabet Anna Maria Porter (filla de Josep i Maria).

Òbits (1600-1631)

- 1602 -Jerònima, muller de Pere Barril.
- 1603 -Pere Foguet del Mas.
- 1604 -Joan Foguet.
- 1606 -Francesc Foguet.
- 1607 -Antoni Plana.
- Margarida, vídua de Gabriel Porter (enterrada a l'església de Sant Salvador de Prenafeta).
- Caterina, vídua de Pere Foguet (soterrada a l'església de Santa Anna de Montornès).
- 1610 -Pau Sabater (enterrat al monestir de Sant Francesc de Montblanc).
- 1613 -Pere Plana.
- 1614 -Elisabet, muller de Lluís Foguet.
- 1615 -La dona d'en Foguet.
- 1617 -Jerònima, vídua de Gabriel Porter.
- 1623 -Joana Plana, vídua.
- 1624 -Andreu Bagà (adolescent de la Guàrdia dels Prats), morí al mas d'en Foguet.
- Jerònima Torrents, muller d'en Torrents (mas d'en Besant).
- 1631 -Josep Porter, germà de Gabriel Porter.

Barberà de la Conca

Els llibres sacramentals de Barberà de la Conca es troben dipositats a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Els llibres consultats són: núm. 4 (Matrimonis, 1610-1704), núm. 1 (Baptismes, 1598-1609), núm. 3 (Baptismes, 1610-1704) i núm. 5 (Òbits, 1610-1704). Només han estat buidats fins a l'any 1627.

Matrimonis (1610-1627)

- 1610 -Casament entre Pere Porter (fill de Gabriel, pagès) del mas d'en Porter de Prenafeta i Caterina Contijoch (filla de Pere i Esperança de Barberà de la Conca).
- 1627 -Casament entre Josep Porter (fill de Gabriel i Margarida) del mas d'en Porter de Prenafeta i Maria Amill (filla de Jaume i Esperança) de Barberà de la Conca.

Baptismes (1598-1609)

- 1598 -Lluís Jaume Foguet (fill de Pere del mas d'en Foguet).

Baptismes (1610-1627)

- 1614 -Simó Jacint Barril (fill d'en Barril del terme de Prenafeta).
- 1616 -Caterina Paula Margarida Foguet (filla de Pere i Eulàlia, del mas terme de Prenafeta).
- 1620 -Simó Pere Miquel Foguet (fill de Pere del Mas i Eulàlia).
- 1621 -Anna Maria Joana Foguet (filla de Pere, pagès de Prenafeta, i Eulàlia). Fou batejada a Santa Anna.
- 1623 -Lluís Foguet (fill de Pere, pagès de Prenafeta, i Eulàlia).
- 1624 -Àngela Maria Foguet (filla de Simó i Maria, vivien al mas d'en Foguet). Batejada a l'església de Santa Anna.

Òbits (1610-1627)

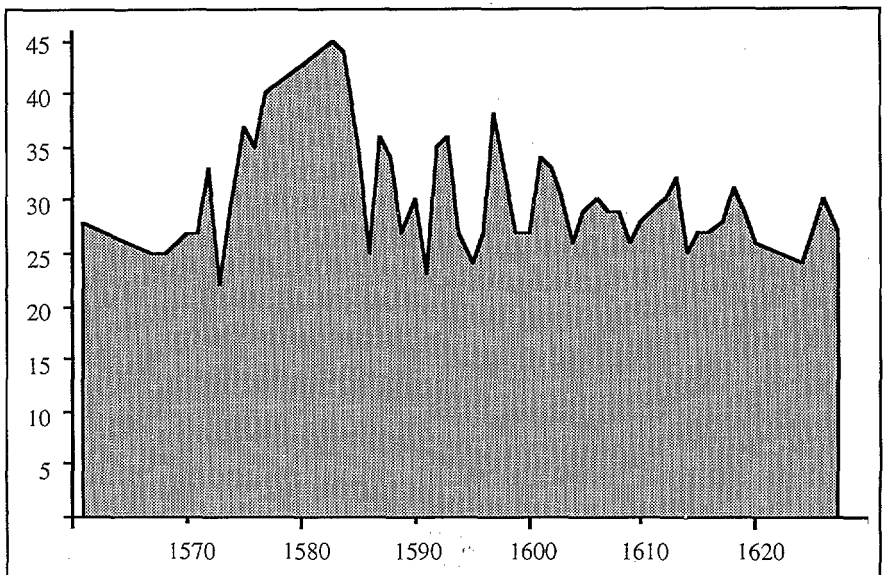
- 1614 -Elisabet, muller de Lluís Foguet del Mas, terme de Prenafeta. Enterrada a l'església de l'ermita de Santa Anna, parròquia de Barberà de la Conca i terme de Montornès.
- 1615 -Lluís Foguet del Mas ("lo mataren los bandolers"). Soterrat a Santa Anna.

DOCUMENT 3. RELACIÓ DEL NOMBRE DE COMBREGANTS

(Falten els anys següents: 1562-1566, 1578-1582, 1598, 1611, 1621-1623 i 1625)

	Familiars	Jornalers	Total
1561	18	10	28
1567	19	6	25
1568	20	5	25
1569	20	6	26
1570	23	4	27
1571	21	6	27
1572	23	10	33
1573	22	0	22
1574	26	5	31
1575	26	11	37
1576	26	9	35
1577	26	14	40
1583	27	18	45
1584	26	18	44
1585	26	9	35
1586	20	5	25
1587	23	13	36
1588	22	12	34
1589	20	7	27
1590	25	5	30
1591	21	2	23
1592	24	11	35
1593	28	8	36
1594	25	2	27
1595	24	0	24
1596	26	2	27
1597	21	17	38
1599	21	6	27
1600	22	5	27
1601	24	10	34
1602	27	6	33
1603	25	5	30
1604	20	6	26

	Familiars	Jornalers	Total
1605	22	7	29
1606	21	9	30
1607	20	9	29
1608	16	13	29
1609	20	6	26
1610	19	9	28
1612	19	11	30
1613	18	14	32
1614	16	9	25
1615	15	12	27
1616	18	9	27
1617	19	9	28
1618	18	13	31
1619	22	7	29
1620	21	5	26
1624	19	5	24
1626	22	8	30
1627	17	7	27

Evolució del nombre de combregants (1561-1627)